

Kestävä ja reilu talous

Vihreiden nuorten talouspoliittinen ohjelma

Johdanto

Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ViNON talouspoliittinen ohjelma linjaa talouspolitiikkamme arvot ja periaatteet sekä esittelee keinoja tavoitteiden saavuttamiseen.

ViNON talouspolitiikan päämääränä on ympäristölle ja ihmisille kestävää hyvinvointia luova maailma. Tämän saavuttamiseksi toimiva väline on avoin, oikeudenmukainen ja vapaa markkinatalous, jota säännellään tutkimustietoon perustuen ehkäisemään ongelmia kuten eriarvoistumista, ympäristön saastuttamista tai kartelleja. Yhteiskunnan tulee asettaa taloudelle reunaehdot, jotka varmistavat taloudellisen toiminnan olevan reilua ja kestävää.

Ihmisoikeudet, eläinten oikeudet ja yhdenvertaisuus pitää huomioida talouspolitiikassa. Hyvä talouspolitiikka rikkoo lasikattoja ja edistää sukupuolten tasa-arvoa. Talouskasvu on irroitettava rajallisten resurssien liiallisesta kulutuksesta. Kasvu on tavoiteltava asia, mutta sen on tapahduttava luonnonvarojen kestävästä kulutuksesta rajoissa. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on aikamme suurin haaste ja se tulee asettaa talouspolitiikkamme keskiöön.

Liialliset tulo- ja varallisuuserot ovat haitallisia hyvinvoinnille, yhdenvertaisuudelle ja taloudelliselle kehitykselle niin Suomessa kuin maailmallakin. Erityisesti köyhyyden torjunta on tärkeää. Hyvä verojärjestelmä on selkeä ja avoin. Se kannustaa johdonmukaisesti kestävään taloudelliseen toimeliaisuuteen ja ohjaa pois ympäristölle sekä ihmisille haitallisesta toiminnasta.

ViNON talouspoliittinen ohjelma koostuu neljästä teemasta, joissa on listattu käytännön toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

1. Kestävä hyvinvointivaltio

Verotus on vahvan hyvinvointivaltion pohja

Verotuksen tarkoituksena on julkisten menojen rahoittaminen, ihmisten ja organisaatioiden ohjaaminen, tuloerojen tasaaminen ja markkinavirheiden, kuten ympäristön saastuttamisen liian halvan hinnan korjaaminen. Onnistuneen verotuksen pyrkimyksenä on tehdä

yhteiskunnasta oikeudenmukaisempi sekä ohjata eettisesti ja ekologisesti kestävään toimintaan.

Hyvä verojärjestelmä on mahdollisimman yksinkertainen, jotta se on jokaiselle ihmiselle helppo sekä ymmärrettävä ja jotta hallinnollista taakkaa ja mahdollisuuksia aggressiiviseen verosuunnitteluun syntyy mahdollisimman vähän. Veronkiertoon puututaan ankarasti ja veronkierron ehkäisemiseen suunnataan resursseja. Tuloerojen tasaamiseksi tarvitaan progressiivista palkka- ja pääomatulojen verotusta. Vihreiden perustulomallilla voidaan toteuttaa progressiivinen verotus ja riittävät tulonsiirrot pienituloisille. Verotuksella on ehkäistävä myös suurten varallisuuserojen syntymistä: esimerkiksi perintöä tulee verottaa progressiivisesti ja nykyistä korkeammalla tasolla.

Verotuksella rahoitetaan kaikille laadukkaat julkiset palvelut. Näin toteutuu universalismi, joka edistää kaikille ihmisille saatavilla olevien palvelujen yhdenvertaisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa sekä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja hyvätuloisten veronmaksuhalukkuutta. Universalismi luo taloudellisesti kestävä pohjaa hyvinvointivaltiolle ja lisää jokaisen mahdollisuuksia toteuttaa itseään, mikä edistää Suomen talouden tuottavuutta, innovatiivisuutta ja kilpailukykyisyyttä. Vastuu sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä siirretään tarpeeksi suurille alueille, jotta kaikille voidaan taata hyvät ja yhdenvertaiset palvelut.

Tarvitsemme eläkeuudistuksen, joka perustuu tasa-arvoiseen tulonjakoon sukupolvien ja sukupuolten välillä sekä eläkeläisten kesken. Eläkeuudistuksessa pitää varmistaa eläkejärjestelmän kestävyys muun muassa pidentämällä työuria niiden eri vaiheissa ja varmistamalla, ettei nuorempien sukupolvien työntekijöiden verotaakka muodostu kestäväksi.

Askeleet

1. Siirretään verotuksen painopistettä työn tekemisestä kohti kulutusta, omistamista ja ympäristölle haitallista toimintaa.
2. Lisätään yksilön pääomatulojen verotuksen progressiivisuutta.
3. Verotetaan perintöjä progressiivisesti ja nykyistä korkeammalla tasolla. Uudistetaan perintöverotusta selkeämmäksi ja joustavammaksi, jotta sukupolvenvaihdokset onnistuvat mahdollisimman sujuvasti.
4. Rakentamattoman maan kiinteistöveron lain sallima yläraja tulee nostaa 10 prosenttiin suurten kaupunkien alueilla ja sen käyttömahdollisuuksia tulee laajentaa. Myös yleisen kiinteistöveron lain sallimaa yläraja tulee nostaa.
5. Toteutetaan sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen yksikanavaisuus siirtämällä sote-palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuu maakunnille.
6. Poistetaan alemmat ALV-kannat ja muodostetaan uusi yhtenäinen ALV-verokanta. Varmistetaan tulonsiirtojen ja pienten tulojen varassa elävien ihmisten ostovoima päivittäistavaroiden osalta verotuksen ja perusturvan muutosten avulla.
7. Luodaan kaivosvero Suomessa louhittavia metalleja ja mineraaleja varten. Näin vähennetään ympäristöhaittoja ja estetään kaivostoiminnan tuottojen pakeneminen ulkomaille.

Taloutta vakauttava suhdannepolitiikka

Maailmantaloudessa tulee jatkossakin esiintymään ylikuumenemisen ja kriisiytymisen jaksoja, joista ei nousta ilman valtion aktiivista panosta. Valtioiden rooli talouden suhdanteiden tasaamisessa on keskeinen. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikeina aikoina valtioiden tulee tukea kysyntää elvyttävällä finanssipolitiikalla. Valtionvelan takaisinmaksuun tulee panostaa nousukauden aikana, jolloin leikkaaminen ja veronkorotukset eivät syvennä käynnissä olevaa taantumaa.

Lyhytnäköisen populismin sijaan talouspolitiikan tulee perustua suunnitelmalliseen yhteiskunnallisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden lisäämiseen ja pitkän aikavälin vakauden tavoitteluun, jossa eriarvoisuuteen puuttumisella ja ilmastonmuutoksen hidastamisella on keskeinen rooli. Väliaikaisen suhdannevaihtelun ei tule vaikuttaa julkisiin palveluihin. Laadukkaiden ja yhdenvertaisesti saatavilla olevien palvelujen merkitys korostuu laskusuhdanteen aikana, ja tarpeettomat menot ovat tarpeettomia myös noususuhdanteen aikana. Leikkaukset ja investoinnit tulee tehdä aina pitkän tähtäimen vaikutukset mielessä pitäen.

2. Tulevaisuuden työelämä

Toimivammat työmarkkinat

Työn tekemisen tulee aina olla kannattavaa. Nykyinen työmarkkinapolitiikka vaatii muutoksia. Jäykät kotimaiset työmarkkinat toimivat huonosti globaalissa taloudessa, ja työelämässä epätyypilliset työsuhteet ovat lisääntyneet. Perinteinen kolmikantasopiminen vastaa huonosti nyky-yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin. Tuottavuuden kasvu on hyvä asia, vaikka se tarkoittaisi työpaikkojen vähenemistä tai muutosta esimerkiksi automatisaation seurauksena. Riittävän toimeentulon lisäksi yksilölle on kuitenkin tärkeää kokea olevansa merkityksellinen ja aktiivinen osa yhteiskuntaa. Tämä korostaa työn jakamisen tärkeyttä.

Digitalisaation myötä vanhoja työpaikkoja katoaa ja uusia syntyy tilalle. Tähän muutokseen sopeutuminen edellyttää yhteiskunnan tukea. Laadukas yleissivistävä koulutus antaa vahvan pohjan jatko- ja uudelleen koulutautumiselle, mikä takaa kaikille mahdollisuuden pysyä mukana muuttuvilla työmarkkinoilla. Erityisesti syrjäytymisen ja matalan koulutustason periytymistä tulee ehkäistä.

Perustulo antaa työntekijälle paremman neuvotteluaseman työmarkkinoilla ja takaa perustoimeentulon epäsäännöllisessäkin työelämässä. Perustulo on ratkaisu tilanteisiin, joissa työntekijä ei esimerkiksi osa-aikatyön tai pienen palkan vuoksi pysty elättämään itseään pelkästään työllään. Työntekijän suojana toimivat kaikkia koskevat vähimmäistyoehdot tulee määritellä lailla. Sunnuntailisä ja sen määrä kuuluu työehtosopimuksessa sovittavaksi eikä

lakiin. Helpotetaan työllistämistä sekä uusien toimintamallien kehittämistä lisäämällä pienten yritysten mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen.

Tehdään sukupuolten tasa-arvoa edistävää politiikkaa siirtämällä vanhemmuuden kustannukset Kelalle maksettavaksi. Siirrytään kotihoidontuesta 6+6+6-malliin, jossa molemmat vanhemmat saavat hoitaa lasta 6 kuukautta ja loput kuusi kuukautta ovat jaettavissa vanhempien kesken. Säilytetään subjektiivinen päivähoito-oikeus. Verottajan tulee julkistaa tehtäväkohtaiset keskipalkat ja hajonta alueittain. Avoin tilastotieto palkoista ehkäisee palkkojen epätasa-arvoa ja parantaa työntekijän neuvotteluasemaa.

Työ- ja elinkeinotoimistojen rooli työttömyysturvaetuuksista päättävänä tahona tulee lakkauttaa, ja niiden tulee keskittyä työllistämisen tukitoimintoihin ja koulutukseen. Työn vastaanottovelvollisuus tulee poistaa. Ansiosidonnainen työttömyysturva siirretään työttömyyskassoilta valtion hoidettavaksi ja laajennetaan koskemaan kaikkia työntekijöitä. Samalla sen kesto lyhennetään ja sitä muutetaan vastaamaan paremmin epätyypillisten työsuhteiden tarpeita. Mahdollistetaan työntekijöiden ryhmäkanneoikeus, jota voisivat hyödyntää esimerkiksi ympäristöjärjestöt, vammaisten tai seksuaalivähemmistöjen etuja ajavat yhdistykset, ammattiyhdistykset sekä tasa-arvovaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu.

Askeleet

1. Perustulo otetaan käyttöön.
2. Vanhemmuuden kustannukset siirretään suoraan Kelan maksettaviksi ja siirrytään vanhempainvapaiden 6+6+6-malliin.
3. Verottaja julkistaa tehtäväkohtaiset keskipalkat ja palkkojen hajonnan alueittain.
4. Työ- ja elinkeinotoimistojen rooli etuuskäsittelijänä lakkautetaan.
5. Työntekijän suojana toimivat kaikkia koskevat vähimmäistyöehdot määritellään laissa.
6. Poistetaan laista sunnuntailisä. Siirtymävaiheen aikana valtion on pidettävä huoli, että palkan sunnuntailisän osa siirtyy tasaisesti muuhun peruspalkkaan palkka-alen ehkäisemiseksi.
7. Lisätään pienten yritysten mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen.
8. Kaikki palkan sivukulut ja veronluonteiset maksut kirjataan näkyviin palkansaajan palkkakuittiin.
9. Mahdollistetaan työntekijöiden ryhmäkanneoikeus.

Yrittäminen ja työn tekemisen muodot tasa-arvoisiksi

Yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotojen lisääntyessä ja muuttuessa lainsäädännön on muututtava niiden mukana. Lainsäädännön on mahdollistettava kaikki eri yrittämisen ja työn tekemisen muodot esimerkiksi poistamalla turhat lokeroinnit sosiaalietuuksien myöntämisessä. Perustulon antaman perusturvan ansiosta yrittäjällä on paremmat mahdollisuudet tehdä kehitystyötä, perustaa yrityksiä sekä selviytyä vähätuloisista ajanjaksoista. Pienyritysten kustannuksia palkata lisää työntekijöitä tulee alentaa.

Yrittäjäksi ryhtymistä helpotetaan tarjoamalla tukea ja neuvontaa yrittäjyyteen kaikille, esimerkiksi työttömille ja opiskelijoille.

Askeleet

1. Alennetaan pienyritysten kustannuksia palkata uusia työntekijöitä esimerkiksi poistamalla ensimmäisten työntekijöiden palkkojen sivukulut määräaikaisesti.
2. Mahdollistetaan yrityksen perustaminen työttömyysturvan varassa eläville.
3. Nostetaan yritysten ja yhteisöjen ALV-maksamisen alarajaa 30 000 euroon.

3. Kestävät ja oikeudenmukaiset talousrakenteet

Vihreä talous

Talouden rakenteet tulee mullistaa täysin. Julkisen sektorin tulee hinnoitella haitalliset ulkoisvaikutukset niin, että saastuttaja maksaa tuottamistaan haitoista ja syntyy vahva taloudellinen kannustin kehittää toimintaa ympäristöystävällisemmäksi ja energiatehokkaammaksi. Tarvittaessa merkittäviä ympäristöhaittoja aiheuttava toiminta tulee kieltää. Energiantuotanto, ruoantuotanto, kuljetus ja rakentaminen tarvitsevat vihreän vallankumouksen, jotta pystymme varmistamaan planeettamme selviytymisen elinkelpoisena tuleville sukupolville.

Askeleet

1. Lopetetaan ympäristölle haitallisen toiminnan tukeminen verovaroin.
2. Luovutaan kivihiehellä tuotetun energian käytöstä vuoteen 2025 mennessä.
3. Suunnataan julkisia investointeja ekologisesti kestävästä yhteiskuntarakenteen luomiseen, esimerkiksi julkisen ja kevyen liikenteen edistämiseen.

Tasa-arvoinen kilpailu

Markkinataloudessa kilpailun tulee olla tasavertaista ja pääsyn markkinoille tulee olla avointa. Ulkomaisten tuotteiden tulee päästä markkinoille ilman perusteettomia tulleja tai rajoituksia. Valtion tulee ehkäistä monopolien ja kartellien syntyä eikä sen tule lailla ylläpitää tarpeettomia monopoleja tai kartelleja.

Julkisen sektorin ei tule suosia tiettyjä yrityksiä tai aloja, ja yritystuet ovat lähtökohtaisesti haitallisia. Kuitenkin esimerkiksi vauhdittaakseen siirtymistä ympäristöystävällisiin tuotantotapoihin valtiolla voi olla erityisiä tukiohjelmia, jotka edistävät pikaista siirtymistä puhtaisiin teknologioihin. Jokaisella yritystuella tulee olla selkeä tavoite, eikä sitä tule jatkaa perusteltua ajanjaksoa pidempään. Yli miljardin euron kokoista yritys- ja

maataloustukikokonaisuutta on arvioitava kriittisesti ja poistettava markkinoiden uudistumisen ja ympäristön kannalta haitalliset tuet.

Yritystukijärjestelmän tulee tukea uusia innovaatioita ja aloitteita, jotka luovat hyvinvointia ja työllisyyttä suomeen. Tätä edistetään tukemalla aloittelevia yrittäjiä ja tutkimusta. Perustutkimuksen ja innovaatioiden hyödyntämistä yritystoiminnassa tulee edistää.

Askeleet

1. Uudistetaan maataloustukia siten, että ne kannustavat eettistä ja ekologista tuotantoa sekä samalla vähennetään tukien määrää. Eläinten tehotuotannon tuet poistetaan.
2. Asetetaan haittavero eläinperäisille tuotteille.
3. Apteekkien määrä sääntelystä luovutaan ja itsehoitoon soveltuvien lääkkeiden myynti sallitaan apteekkien ulkopuolella.

4. Vastuullinen globaali markkinatalous

Suomi tasa-arvoisen, demokraattisen ja ympäristöystävällisen maailmantalouden edistäjänä

Suomen on toimittava kunnianhimoisesti kestävä, ympäristöystävällisen ja oikeudenmukaisen globaalin markkinatalouden eteen. Kansainvälisellä taloudella on tulevaisuudessa kasvava merkitys ihmisten hyvinvointiin. Pörssikurssien heilahtelut merkittävimmissä finanssikeskuksissa tuntuvat välittömästi eri puolilla maailmaa. Maailmanlaajuisten ulkoisvaikutusten, kuten ilmaston saastuttamisen tai maiden välisten hyvinvointierojen kasvamisen, sisällyttäminen hintoihin on maapallon kantokyvyn turvaamisen kannalta välttämätöntä.

Maailmanlaajuinen vapaakauppa on edistettävä tavoite, mutta tietyin reunaehdoin. Suomen on edistettävä lapsityövoiman vähentämistä, koulutuksen lisäämistä, sukupuolten välistä tasa-arvoa, vähemmistöryhmien oikeuksia, demokratiakehitystä ja ympäristönsuojelua myös kauppapoliittisin keinoin. Kehittyvien maiden pääsy EU:n ja maailman markkinoille auttaa kasvattamaan niiden taloutta.

Kehitysyhteistyö on maailmanlaajuisen hyvinvoinnin takaamisen kannalta välttämätöntä. Pääomaintensiiviset maat saavat nykyisessä maailmantalouden järjestelmässä suurta hyötyä suhteessa kehittyviin talouksiin. On kannattavaa tasata näitä hyvinvointieroja kehitysyhteistyön avulla niin ihmisten hyvinvoinnin kuin maailmanrauhankin vuoksi.

Suomi toimii vastuullisen, kestävä ja oikeudenmukaisemman maailmantalouden puolesta yhteisessä EU:n rintamassa. Suomi pyrkii vaikuttamaan maailmantalouden pelisääntöihin Euroopan unionin linjojen kautta.

Avoim ja vastuullinen Euroopan unioni

EU on merkittävä kanava, jonka kautta Suomi voi osallistua globaalin markkinatalouden reunaehtojen asettamiseen. Jäsenmaiden on sovittava yhdessä toimivista ylikansallisista keinoista ihmisiä ja ympäristöä uhkaavien vaarojen torjumiseksi. Euroopan unionin on tuettava kestävää talouskasvua kehittyvissä talouksissa ja tuettava valtioiden demokratisoitumista myös kauppataivoiteillaan.

Unionin tulee edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja puolustaa vahvimmin niitä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa - köyhiä, työttömiä ja syrjäytettyjä. Tasavertaisuuden ja vapaan liikkumisen turvaamiseksi jäsenmaissa tulee olla riittävä perusturva kansalaisilleen sekä samat vähimmäiskriteerit työelämän säätelyssä. Tavoittelemme koko Euroopan unionin laajuista perustuloa. EU:n on vaadittava kauppakumppaneiltaan ihmisoikeuksia kunnioittavaa työlainsäädäntöä ja ympäristöstandardeja.

Euroopan unionin tulee olla johtava voima ilmastonmuutoksen pysäyttämisessä ja kestäväen ympäristöpolitiikan tekemisessä. Päästökauppaa tulee tiukentaa vähentämällä maille myönnettävien päästöoikeuksien määrää, jotta Euroopan hiilijalanjälkeä saadaan todellisesti vähennettyä. EU:n tulee tehdä päästökauppaan liittymisestä ehto kaikille maille, jotka haluavat osallistua edes osittain EU:n sisämarkkinoihin. Pidemmällä tähtäimellä päästökauppa tulee laajentaa maailmanlaajuisiksi. Tämän lisäksi Euroopan unionin on otettava käyttöön hiilitullit, jotka heijastavat EU:n ulkopuolelta tulevien tuotteiden aiheuttamaa kustannusta ilmastolle.

Maatalouden tukeminen jättimäisillä tuilla luo maailmalle epäreilun ja tehottoman järjestelmän, jossa pahimmat häviäjät ovat maailman köyhimmät maat. Nykyinen tukijärjestelmä edistää myös ympäristölle haitallista eläinteollisuutta. Euroopan unionin on siirrettävä maataloustukien painopistettä eettisesti ja ekologisesti kestävämmän ruoantuotannon suuntaan sekä tiukennettava tuontia koskevat standardit vastaamaan EU:n omia standardeja.

Tarkastamalla maksimivelkaantumisasetta ja sallimalla suuremmat budjettialijäämät EU mahdollistaisi elvyttävän talouspolitiikan, jota tarvitaan talouskriisien aikana. Jos jäsenvaltio ei kuitenkaan pysty pitämään kiinni yhdessä sovituista talouslinjoista, niin sen valtion budjetti olisi EU:n erityisessä tarkastelussa. Samoin tulisi tarkastella tiukemmin EU:n jäsenyyttä hakevien valtioiden talouden kuntoa ja tiukentaa jäsenyyden kriteerejä.

Euromaiden taloudelliseen vakauteen sekä markkinoiden avoimuuteen tähtäväää politiikkaa on harjoitettava niin Euroopan unionin kuin Euroopan keskuspankin puolesta. Euroopan keskuspankin on huolehdittava että markkinoilla on tarjolla riittävä määrä valuuttaa taloudellisen toimeliaisuuden varmistamiseksi. Avoimet ja oikeudenmukaiset markkinat edellyttävät lisäksi rahoitusmarkkinoiden toiminnan läpinäkyvyyttä. Tämä onnistuu esimerkiksi rahoituslaitosten ylikansallisella valvonnalla.

Askeleet

1. Uudistetaan vakaus- ja kasvusopimusta sekä sen mekanismeja kuten maksimivelkaantumistasetta elvyttämisen talouspolitiikan sallimiseksi.
2. Otetaan käyttöön hiilitullit EU:n päästökauppajärjestelmän ulkopuolelta tuleville tuotteille.
3. Vähennetään myönnettävien päästöoikeuksien määrää ja laajennetaan päästökauppajärjestelmä maailmanlaajuisesti.
4. Muutetaan EU:n maataloustukien painopistettä kestävämpään suuntaan ja vähennetään niiden määrää.